

Ձի մանգաղին կորին ինք բախտը հունքը,
Որ այն ազուոր բայց բըշնամի ցորենից
Ինք ալ մահուանն ոխով ըլլար գործակից.

Հընձընեցան, ծեծուեցան ալ,
Հասկըն այն ասուր ոսկեփայլ,
Ճրգմընեցան ալիւր եղան
Ու ամբարները լեցուեցան : —

Ուրախութիւն կընձնիին շատ չըբըշեց.

Իր պատիժն ալ շատ չըսպասեց :
Տեսաւ դարձեալ եկեր մըշակն յանդաստան
Յորենին հունտ բերեր կընէր վարուցան :
Նորարողորոջ նորեն անոնք ծըլեցին .

Իսկ մեր կընձնիին՝

Դարձեալ մընաց սեւերես .

Մինչեւ օր մ'ալ տապալին տակն ուժգնապէս
Ընկաւ գետին փրփուեցաւ .

Ու փրփան մէջ նետուեցաւ,

Որ ցորենէ

Պատրաստուած խմորն յագնիւ հաց եփէ.

Հացն իշխանաց սեղանն ելաւ .

Կընձնին մոխիր դարձաւ ու դուրս բափուեցաւ :

Նախանձէն վատ բան չըկայ.

Ով ընկերոջ ձախորդութեանը վըրայ
Կուրախանայ ,

Թող կընձնիին օրինակէն ուսանի՝

Որ ինքն է չոր կամ անպիտան աւելի :

Թըշնամիդ այսօր կիյնայ

Բայց վաղն անով գուցէ եւ եւս բարձր ելլայ .

Իսկ դուռն արդեօք որ իյնա՞ւ՝

Դու մոխիրէն աւելի բան մը կըլլամ :

ԳԹԱԽՈՏ ՈՒ ՆԻԱԽՈՏ.

Բրախտ քաշողներուն ու ծուխ խմողներուն դեմ շատ բաներ գրուած են թէ քարոյախօսաց եւ թէ բժշկաց գրուածքներուն մէջ, ու շատ իսկ ապացուցած թէ ինչպէս առողջութեան ու մաքրութեան դեմ գէշ ու գրուելի սովորութիւններ են ասոնք : Ծուխին արդէն հոտը, ու քաշողին խօսակցութեան մէջ բերեն հանած անտանելի շունչը՝ բաւական է անդրադարձունել ու եւ իցէ մաքրասէր մը թէ ինչ գգուշալի մանաւանդ թէ զգուշի սովորութիւն է ծխախոտ քաշելը. բողոքը բերած ու պատճառած հիւանդութիւններն ու ծախքը : Իսկ քրքախոտը՝ որ ծխախոտին պէս բժշկական կարծեցեալ բերելու օգտի մը համեմատ ամենաժանր անտեղութիւններ ալ ունի, բարեբաղդաբար նորելուկէն (mode) ինկեր, ու միայն ծերերուն եւ ուսումնականաց ոմանց քովն է մնացեր : Ծերերուն խօսք չկայ ըսելիք, իսկ ետքիններուն՝ աչիւնքն ուսումնականաց՝ որովհետեւ հարկաւ կենեաղդուի թէ որքա՞ն ազան պիտի ըլլան իրենց ժամանակին, հետեւեալ հաշիւը դնենք, որ բաւական է կարծեմ զիրենք ետ կեցունելու. կամ գգուշացընելու քրախոտ քաշելու աղտոտ ու վնասակար սովորութիւնն :

Ամեն կատարեալ քրախոտ քաշող, կըսէ Էպիշրայն գերմանացին, միջին հաշուով՝ տասը վարկեանը մէյմը կըբաշէ : Ամեն մէկ լաւ քաշելը՝ քիթ սրբելու արարողութեանցն հետ մէկտեղ հարկաւ վայրկեանն ու կէս մը կաշահանջէ : Թէ որ կարգաւորեալ քաշողի մը 16 ժամ օր տանք՝ ամեն մէկ տասը վայրկեանի վրայ մէկ ու կէս վայրկեան դնելով՝ 16 ժամուան մէջ 2 ժամ ու 24 վայրկեան կըլլայ : Իսկ տասը օրը մէյմը՝ ամբողջ մէկ օր մը : Տասը օրը մէյմը օր մը դնենք՝ տարուան մէջ 56 օր ու կէս կունենանք քրախոտի համար : Այս հաշուովս՝ ենթադրելով հիմա որ մեր քրաքոյձը քառասուն տարի ամբողջ այս սովորութեանս գերի եղած ըլլայ, կենացը չորս տարին անցուցած կըլլայ միայն քիթը լեցընելով եւ պարպելով :

Հապա ինչ ըսենք քրախոտի, տուփի, քաշկինակի ու լուացքի համար ըրած քառասուն տարուան ընդունայն ծախքը : Ուրով յայտնի կտեսնուի՝ որ թէ ժամանակի եւ թէ քսակի կղպի քրախոտը, թէ որ քթի չղպի ալ :

Ո՛՛՛ ՅԻՇԵՅԻՔ ԶՀԱՅԱՍՏԱՆ.

Յորժամ յագգային համախումբք ի տօն
Սիրտք առ սիրտ հըպեալ, յաղօրս, յիղձ եւ ձօն,
Ոգիքդ ի հըրճուանս եւ ի սէր եռան,
Ո՛հ, յիշեցէք ըզՀայաստան :

Յորժամ սըզաւոր կարկամին շըբբունք,
Կամ գետայորդոր պաղպաղելն աշկունք,
Յորժամ սիրտ լըքեալ հեծեծէ անձայն՝
Ո՛հ, յիշեցէք ըզՀայաստան :

Յորժամ ըզնորեկ ծիծուան լըսէք հիկ՝
Պանդըխտին անոյշ քան բնաւ դայլայլիկ.
Եւ գարնան ի սփիւռ աւետիք զընան՝
Ո՛հ, յիշեցէք ըզՀայաստան :

Յորժամ ըմպէք ջուր՝ որ ոչ հայ յերկնից,
Եւ ոչ յերասխայ զըլեալ սառն յուղից,
Կամ ոչ բըլետայ սուրբ յաղբերց Իննակնեան,
Ո՛հ, յիշեցէք ըզՀայաստան :

OH RAPPELEZ-VOUS L'ARMÉNIE.

Quand rassemblés pour vos fêtes nationales [et des dons,
Les cœurs touchant les cœurs, au milieu des prières, des vœux]
Quand vos âmes bouillonnent dans l'ardeur de l'amour et de la
Oh ! rappelez-vous l'Arménie ! [joie.]

Quand les lèvres en deuil se serrent,
Et que les yeux resplendissent sous des torrents de pleurs,
Quand le cœur abattu soupire en silence,
Oh ! rappelez-vous l'Arménie !

Quand vous entendez la voix de l'hirondelle à son retour;
Cette voix plus douce à l'exilé que tout autre chant,
Et que partout se répand l'heureux présage du printemps,
Oh ! rappelez-vous l'Arménie !

Quand vous buvez une eau qui n'est pas tombée du ciel arménien
Ou que n'ont pas roulée les flots cristallins de l'Araxe,
Ou qui n'a pas jailli des saintes fontaines d'Innaghian.
Oh ! rappelez-vous l'Arménie !

Յորժամ հեշտաբար շրջիցեք սրդոխ՝
Որ ոչ անց ընդ ձեր հայրենախառն հող,
Կամ վարդ՝ որ ոչ հարց փրբրեալ ի տապան՝
Ո՛հ, յիշեցեք ըզՀայաստան:

Յորժամ լուսացայտ յայգն ըզսար ղիտեք
Կամ զքստուներ լերանց ձրգել ընդ երկի՝
Պանդնախառ, որ Մասեաց չէ ստուերն, ուարտեան՝
Ո՛հ, յիշեցեք ըզՀայաստան:

Յորժամ ոք խօսի ձեզ զիւր հայրենեաց,
Եւ սիրտն ի նորուն բարախէ փառաց,
Օտարամեծար մի շրջանայք յայն.
Ո՛հ, յիշեցեք ըզՀայաստան:

Յորժամ հայրենի յատակին ի տես
Հալի ոք անձկաւ, կարդայ սրբտակեզ,
Ասէ՛ ՀԱՅՐԵՆԻՔ՝ զի քաղցր են մարդկան...
Ո՛հ, յիշեցեք ըզՀայաստան:

Յնշ երբ զառագաստ ոք պարզէ յայն ղեհ՝
Յորմէ անջատեալ՝ ուի փնտս եմք նրժղեն.
Եւ մաղբէ գերկինս՝ անդ ղիպել մահուան,
Ո՛հ, յիշեցեք ըզՀայաստան:

Իսկ յորժամ ի ձեր լերկրեն ոք օտար
Դարձ ընդ հարց ձերոց առնէ սուրբ նրշխար,
Երջանիկ քան զձեզ, որդիք տրբամուրեան...
Ո՛հ, յիշեցեք ըզՀայաստան:

Յնշ, ո՛հ, յնշ յաւետ երբ ոք ձեր եղբայր
Չեզ պանդրխտակցել զայ լաղեացդ ի վայր,
Մի՛նդ նա արկանել զաջրս ցրտութեան,
Ո՛հ, յիշեցեք ըզՀայաստան:

Օ՛հ, փառեք տարփմամբ, տուք զիրկս ըզնովաւ,
Երանի ում մեր՝ հայրենիս ծննաւ,
Ոյր բիրք լեղեմին արեւ փրբրեցան,
Ո՛հ, յիշեցեք ըզՀայաստան:

Ո գնոյն երկնիւք՝ հարց խօսեալ ըզբարբառ,
Նրստեալ ընդ կրնձնեան՝ ուր առնուն դադար,
Եւ տրեալ համրոյր յոր նոքայն նրզան.
Ո՛հ, յիշեցեք ըզՀայաստան:

Որ ի նոյն կանխեալ սուրբ եկեղեցիս
Եղ ձակատ՝ նոցուն յարտասուաց տեղիս,
Եւ զխոր կամարօք՝ լուաւ ձայն ըզնեմման.
Ո՛հ, յիշեցեք ըզՀայաստան:

Յնշ, ո՛հ յնշ... հարցեք մեր է Հայաստան.
Ուի վայրեղ յոր կեայք՝ քանի՛ ըրացական.
Ո՛հ, բայց ուի սրբաւղ նոյնքան հեռաստման...
Հայք... դուք յիշեք ըզՀայաստան:

ԽՈՐԽՈՐՈՒՆԻՆ.

Quand vous respirez un zéphyr doux au cœur,
Qui n'a point effleuré le sol mêlé des cendres de vos ancêtres,
Ou la rose qui ne s'est point épanouie sur le tombeau de vos pères
Oh ! rappelez-vous l'Arménie !

Quand vous voyez les pics resplendir éclatants au soleil du matin,
Ou les ombres des monts se répandre vers le soir,
O ! pèlerins, si ce ne sont pas les pics et les ombres de l'Ararat,
Oh ! rappelez-vous l'Arménie !

Quand l'étranger vous parle de son pays,
Et que son cœur bat au souvenir de ses gloires,
Ne vous laissez pas éblouir, n'en faites pas trop grand cas,
Oh ! rappelez-vous l'Arménie !

Quand à la vue de sa terre natale
Il se consume en ardents désirs, que son cœur brûlant l'appelle,
Qu'il vous dit combien il est doux d'avoir une PATRIE...
Oh ! rappelez-vous l'Arménie !

[régions]
Rappelez-vous, quand le voyageur déploie ses voiles vers ces
D'où l'homme éloigné reste toujours comme un exilé même au
Et qu'il prie les cieus de lui faire trouver la [sein de la gloire,
Oh ! rappelez-vous l'Arménie ! [mort en ces lieux,]

Mais quand de votre terre natale quelque étranger
Revient avec des restes sacrés de vos pères,
Plus heureux que vous, ô fils de douleur...
Oh ! rappelez-vous l'Arménie !

Rappelez-vous, oh ! rappelez-vous surtout, quand un de vos frères
Vient dans votre séjour de larmes pour partager votre exil,
Ne jetez pas sur lui des regards d'indifférence,
Oh ! rappelez-vous l'Arménie !

Embrassez-le avec transport et jetez-vous dans ses bras ;
Heureux ! celui qui est né dans la patrie,
Et dont les paupières sont écloses au soleil d'Eden,
Oh ! rappelez-vous l'Arménie !

Heureux ! celui qui a parlé la langue de ses pères sous le même
Qui s'est reposé sous l'orme où ils reposent, ciel qu'eux,
Et qui a baisé tout ce qu'ils ont touché,
Oh ! rappelez-vous l'Arménie !

Heureux ! celui qui, matinal dans les mêmes temples,
A imprimé son front sur les traces de leurs larmes
Et qui a entendu leurs soupirs sous la profondeur des voûtes,
Oh ! rappelez-vous l'Arménie !

Rappelez-vous, oh ! rappelez-vous... demandez-lui où est l'Arménie
Et combien elle est éloignée des lieux où vous vivez ?
Hélas ! serait-elle aussi loin de vos cœurs ?
Arméniens ! Vous rappelez-vous l'Arménie ?...

CORÈNE V. CALFA.